

Pedagogisk utvärdering av skolmiljöer - Seminarium 221114

Obesvarade frågor och kommentarer från chatten

Hur ser ni planlösning att huvudentré öppnas direkt till matsalen?

- *Anne-Maj Björkskog, SISAB:* Huvudentré och matsal får gärna vara nära varandra för att kunna hyra ut matsalen utanför verksamhetstid. Men viktigt att man inne i matsalen kan äta i lugn och ro utan att störas av. Kräver medveten utformning.
- *Mårten Sundholm, Utbildningsförvaltningen:* I de skolor vi undersökt finns inte den lösningen, även om matsalen i många fall har koppling till entrén (bland annat utifrån tanken om uthyrning). En sådan planlösning kräver nog utöver medveten utformning även en medveten planering av verksamheten för att styra flöden människor på ett sätt som inte inverkar på matron. Det kan såklart också uppstå problem med temperatur osv., om man äter i närheten av en entré. På en av skolorna vi utvärderade kommenterades exempelvis kallas i matsalen från en entré på planet ovanför.

Intressant med dörrautomatik – där behövs produktutveckling.

- *Anne-Maj Björkskog, SISAB:* SISAB tittar mycket på hela dörrmiljön. Inom Sthlm stad är det en komplicerad uppdelning på ägarskap som ytterligare komplicerar dörrmiljön. Dörrarnas kvalitet däremot kan direkt påverka.

I relation till ambitionen att bygga rätt: Hur ser ni på det faktum att byggnaderna har betydligt längre livslängd än pedagogiska ideal?

- *Anne-Maj Björkskog, SISAB:* Vi ska vara glada, av klimatskäl, att byggnaderna lever längre än de pedagogiska idealen. Inom hemvisten kan man bygga om relativt "enkelt" om behov uppstår framöver. Nya behov för specialsalar kräver lite större åtgärder och kan vara en svårare nöt att knäcka. Det större tongivande utrymmena matsal, idrott kommer troligen att finnas kvar där de är men kan säkert i viss mån byggas om till mindre utrymmen om det blir aktuellt.

Kan man få ta del av ritningar över de analyserade skolorna för att se hur de löst de olika områden som studerats?

- *Anne-Maj Björkskog, SISAB:* Ritningarna är offentlig handling och kan laddas ned från SBK:s Bygg- och plantjänst.

Vilka årskurser ser ni behöver andra storlekar av hemvister och är det större eller mindre hemvister ni tittar på?

- *Mårten Sundholm, Tanja van de Meulebrouck, Utbildningsförvaltningen:* från början byggde vi alla hemvister med samma riktlinjer kring storlek, något som efterfrågades utifrån möjligheten till att använda hemvisterna flexibelt för olika årskurser under olika år. Sedan några år tillbaka har vi justerat riktlinjerna så att hemvister för F–3 är något större än hemvister för 4–9. Motiveringen bakom detta är att yngre elever tillbringar en större andel av sin tid i hemvisten, och att alla elever därför oftare är på plats samtidigt. Det vi kan se i

utvärderingen är att vi behöver utreda konsekvenser av att äldre elever tar större plats rent fysiskt samt behovet av elevsociala ytor och platser att vara och röra sig på utanför undervisningen. Det behöver inte nödvändigtvis hanteras inom hemvistens väggar. Ett viktigt perspektiv är att samtliga hemvister inom en skola ska vara likvärdiga, men det betyder inte nödvändigtvis att de är lika.

Hur ser ni på friskolornas fysiska miljö i jämförelse med utvalda kommunala skolor? Som i nyckeltal brukar ligga runt 7-8 kvm/elev mycket lägre än en motsvarande kommunal skola, men generellt med tätare organisationer.

- *Mårten Sundholm, Tanja van de Meulebrouck, Utbildningsförvaltningen:* Vi har i utvärderingen sett ett antal exempel på att det uppstår trängsel, vilket leder till problem för såväl personal som elever och har nog utifrån det svårt att minska ytan per elev i våra skolor (och i den bästa av världar skulle vi naturligtvis ha mer yta). Samtidigt utgår ju vår planering och utformning från vår roll och våra förutsättningar som kommunal huvudman. Jag tror att det påverkar vilka lokalfunktioner som planeras i skolan. Även om vi också hyr in oss i externa lokaler för exempelvis idrott är nog det vanligare i friskolor (även för andra ämnen och kanske exempelvis mat). Riktlinjen för idrottslokaler i våra projekt är 1 kvm/elev, så det kan naturligtvis få stor påverkan om man hyr in det externt. En annan rumsfunktion som vi alltid tar med i våra kommunala skolor men som kan prioriteras bort i vissa friskolor är skolbibliotek. Även exempelvis storkök och drift påverkar ju den totala ytan. Om man endast hyr en del av en byggnad kan ju den typen av lokalyta vara utanför hyreskontraktet. Det är alltså svårt att jämföra utan att känna till alla förutsättningar.

Varför utgår vi så ofta från "klass" som ju inte återfinns i några styrdokument utan bara i hur vi länge valt att organisera?

- *Mårten Sundholm, Utbildningsförvaltningen:* Vi försöker generellt att undvika begreppet klass, exempelvis talar vi hellre om lärosalar än om klassrum. Rent kommunikationsmässigt är det ofta svårt att komma runt – det är ju djupt rotat just eftersom vi länge organiserat oss så. Även om vi bygger och ska bygga många nya skolor så är ju fortfarande majoriteten av stadens (och landets) skolor byggda utifrån antagandet om att undervisning sker i klasser om 20–30 elever. Det finns exempel i rapporten på att organisation i 30-grupper kompletteras med andra typer av gruppindelningar när det passar. Och även om den traditionella klassen inte återfinns i styrdokumentet ska vi kanske inte heller kasta ut barnet med badvattnet – det bör ju rimligtvis finnas en anledning till att organisationen ser ut som den gör
- *Tanja van de Meulebrouck, Utbildningsförvaltningen:* Det finns även olika exempel på om lärosalen används för en "klass" eller för ett ämne vilket påverkar lokalutformningen mycket bl.a utifrån ägarskap. I de senare fallet ser man exempel på salar som är tydligt kodade med ämnet, så som en mattesal som är utsmyckat med vägghängningar som påminner om ämnet matematik.

Har ni några slutsatser runt hur långt man kan dra yteffektivitet kontra trygghet i skolans mellanrum?

- Erfarenheten från den här utvärderingen är att för snäva ytor påverkar trygghet. Det finns exempel på problematik med trängsel som skapar onödig konflikt och otrygga stunder under

skoldagen. Ett annat problem som hänger ihop med detta är att platser för socialt umgänge tycks prioriteras ned när man bygger effektivt, dvs. ytor för undervisning prioriteras. Det sociala umgänget är viktigt för att skapa trygghet i skolan, något som är väl beforskat (bl a beskrivs detta i Boverkets vägledning för skolgårdens utformning och storlek på ytor).

Har ni med tankar kring kommande lärarbrist i relation till hur byggnaderna utformas/utvärderas?

- *Anne-Maj Björkskog, SISAB:* Det kan vara bra att även prioritera personalens arbetsmiljö vid utformning av skolorna.
- *Anneli Frelin, Högskolan i Gävle:* Att en betydande del av lärare ser den fysiska miljön som ett stort arbetsmiljöproblem borde vara ett argument för att prioritera lärarnas fysiska arbetsmiljö om man vill kunna rekrytera kompetent personal.
- *Jan Grannäs, Högskolan i Gävle:* Det finns en risk att skolhuvudmän ser möjligheter med att öka storleken på elevgrupper, där detta döljs av utformningen av hemvisten. I ett vanligt klassrum blir det bokstavligen fullt i rummet när elevgruppen blir för stor.